

НАКАЗ

Головної Команди Війск Української Народньої Республіки.

Ч. 082.

16 жовтня 1920 року.

За цілий час боротьби Українського війська з ворогами України багато виявилось лицарських вчинків, яких в більшості не відзначено ні наказами, ні нагородами: їх оцінить історія й прославить Український Нарід, як славить він зараз в своїх піснях лицарські вчинки наших лицарів-предків. І слава козача, як правда, не загине, доки світ сонця сяяти буде, бо не нагороди, не особиста користь примусила кращих синів Українського Народу взятись за зброю, терпіти й гинути, а віра в правду та любовь до Рідного Краю повели їх на тяжкий шлях боротьби за щастя й волю Самостійної України.

За три роки боротьби майже не було ні нагород, ні підвищень в рангах, а військо Українське, як і з початку, з тою-ж силою духу в тою-ж завзятістю б'ється з ворогом. Твердість духу, безкористливість і неухитність Українських борців, що об'єднались під рідним прапором для боротьби за щастя й незалежність Українського Народу, роблять велике вражіння на молодь і до Українського війська приливають повсякчас нові сили.

Отже, щоб відкрити перший шлях для діяльності й праці тим старшинам і козакам, які відзначилися великими якостями душевними, здатністю й досвідом, здобутим на полі бою, наказую прийняти до керування додане до цього положення про підвищення в ранги старшин і козаків за службу в Українському війську, негайно й тепер-же розпочати представлення до рангів, памятаючи, що це положення має на меті не тільки нагороду старшин і козаків за минулий час Української служби, але й встановлення сталого правила про підвищення в ранги на майбутній час до закінчення війни.

Мимо того, наказую командірам частин зараз-же приступити до збору відомостей про службу наших забитих ворогом і помешлих відво-

рашенъ лицарів-старшин і козаків, щоб наданням рангів їх незабутнім іменам, дати можливість скористуватись законним привілеєм їх родинам і нащадкам.

Додаток: 1) Положення про підвищення в рангах старшин та козаків армії У. Н. Р., 2) Таблиця до нього і 3) Форма нагородного листа.

Головний Отаман *Петлюра*.

В. о. Військового Міністра,
Генштабу Генерал-Поручник *Галкин*.

З оригіналом згідно:

Начальник Похідної Канцелярії
Військового Міністерства при
Ставці Головного Отамана, Підполковник *Садовський*.

Копія.

Затверджую:

16 Жовтня 1920 р.

Головний Отаман Військ У. Н. Р. *Петлюра*.

ПОЛОЖЕННЯ

про підвищення в рангах старшин та козаків Армії Української Народньої Республіки.

(В порядку військового часу).

РОЗДІЛ I.

Загальні правила.

1. В нагороду за неупинну боротьбу в ворогам України всі старшини й козаки всіх частин Української Армії, штабів, управлінь та установ, що зараз перебувають на дійсній військовій службі, і, починаючи з 9 травня 1917 р., се-то в дня обрання Українського Військового Генерального Комітету, своєю чесною працею, своїм досвідом, знанням, енергією, організаційним хистом та відданістю Батьківщині, при тяжких службових обставинах, принесли користь Державності й визволенню України,—мають право на підвищення в порядку військового часу: старшини—в наступні, а козаки—в старшинські ранги по представленням прямих начальників на підставі низчезазначених умов.

2. Безсуперечне право бути вшанованими підвищенням в ранги мають тільки ті старшини й козаки дійсної української військової служби, які: а) починаючи з 9 травня 1917 р. по день затвердження цього положення, хоч би і з перервами, прослужили в Українському війську не менш як два повних роки; б) не брали участі в активних виступах і боротьбі проти Української Державності, в) з'окрема не належали добровільно до екадру московсько-большовицьких та добровольчих організацій, ворожих Українській Державності і г) за час своєї служби в українському війську не запламували себе ніякими ганебними вчинками підсудними кримінальним законам Республіки.

Примітка: Встановлений арт. 2 цього положення двохлітній термін дійсної служби в Українській армії може бути скорочений видатним старшинам і козакам до одного року при умові повної за них запоруки начальства, в ухвали Гоморової Ради і в разі задоволення всіх останніх вимог того ж 2 арт.

3. Старшини та козаки, які належали до **Ворожих Українській Державности** військових та цивільних організацій не зі своєї волі, а з примусу, щоб скористуватись правом на підвищення по цьому положенню, мусять, крім зазначеного в п.п. „а“ і „г“ арт. 2 цього положення, доказати через відповідні Гонорові Ради, що вони дійсно з примусу належали до зазначених організацій.

4. Старшини й козаки: а) які в 1918 р. служили в Київських добровольчих дружинах, б) які входили до складу добровольчих, більшовицьких і інших армій, ворожих до Державности У. Н. Р., в) які перейшли з цих армій до армії Української Народньої Республіки й задовольняють пп. „а“ і „г“ 2 арт. цього положення, правом на підвищення в ранги користуються по цьому положенню при умові позитивного вирішення питання відповідними Гоноровими Радами.

Примітка: 1) Гонорові Ради в своїх висновках про осіб зазначених в арт. 3 і 4 цього положення, повинні зазначати а) чи може бути та особа залічена на дійсну службу до війська У. Н. Р. б) в якій ранзі і в) в яким старшинством, після чого представлення про залічення на службу надсилається по команді до Головної Мобілізаційно-Персональної Управи для видачі наказу війську.

2) Ранги, придбані у ворожих Українській Державности арміях і вислужене там старшинство в останніх рангах на увагу не приймаються (наказ Головної Команди 1920 р. Ч 014).

3) Після залічення осіб, зазначених в арт. 3 і 4, на дійсну українську військову службу, вони користуються всіма правами й привілеями службовців війська Української Народньої Республіки.

5. Правом на підвищення в ранги по цьому положенню користуються тільки ті старшини, які залічені на дійсну українську військову службу наказом війську.

6. На підставі цього положення може бути нагороджена підвищенням в рангу служба старшин, забитих в боях з ворогами України, аби цим заслуженим правом мала-б змогу скористуватись по закену родина забитих, рівне-ж служба старшин-інвалідів, які через одержані ними поранення під час боротьби за У. Н. Р. позбулись змоги продовжувати службу у війську.

7. Підвищення в наступу ранги за вислугу встановлених термінів провадиться, не рахуючись з тим, чи є відповідна новій ранзі вільна посада, в залишеніям підвищеного на займаскій посаді, як нема вільної вищої посади.

8. Підвищення в ранги провадиться лише ступінево й оголошується в наказі війську У. Н. Р.

9. Старшини, що перебувають під слідством і судом, не може бути підвищено в рамках до кінця елідства або суду. Бувших під судом, але

виправданих або присуджених до таких кар, які на підставі існуючих законів і постанов Верховної Влади не позбавляють прав і переваг по службі, підвищується в ранги на загальних підставах.

10. Підвищення старшин і козаків в наступні ранги в порядку військового часу робиться лише в нагородному порядку по вшануванням і представленням прямих начальників. Ні Гонорові Ради, ні які інші комісії, ні інші начальники, окрім прямих, не можуть представляти старшин і козаків до підвищення в рангах, але кожний начальник, починаючи з командира сотні й рівного йому по владі в службі адміністративно-військовій, до Головного Отамана включно, має право на підставі цього положення порушати клопотання по команді про підвищення в ранги йому підлеглих,

11. Представлення робляться по формі нагородного листа й надсилаються в висновками Гонорових Рад по команді до Головної Мобілізаційно-Персональної Управи:

а) на старшин, які займають посади до командира сотні включно, за вислугу термінів—через начальників дивізій безпосередньо, а за відзначення—через командуючого армією,

б) на командирів курнів і рівних їм по посадах начальників у всіх випадках також—через командуючого армією.

Примітка: при представленні за бойові й надзвичайні не бойові відзначення до нагородного листа додається найдокладніший опис заслуг.

12. Представлення до підвищення в наступні ранги командирів бригад та дивізій і рівних їм по посадах начальників робиться командуючим армією й надсилається ним до Головної Мобілізаційно-Персональної Управи з висновками Вищої Гонорової Ради,

13. Представлення на осіб, що займають адміністративно-військові посади в центральних установах Військового Міністерства IV класи й вище, робиться Військовим Міністром, а V класи й нижче—начальниками Головних Управ. Представлення ці розглядаються: на перших у Вищій Гоноровій Раді, а на других—в Гонорових Радах Головних Управ Військового Міністерства по належності (арт. арт. 61 і 62) й надсилаються до Головної Мобілізаційно-Персональної Управи.

14. Коли старшина чи козак вислужив певний термін або частину його на підвищення в наступну рангу згідно з цим положенням в одній частині чи установі, а до затвердження цього положення чи після перейшов до другої частини чи установи, то представлення робиться начальником останньої за згодою попереднього начальства.

15. Представлення до підвищення в ранги забитих в боях покладатись на командирів окремих частин, де служив забитий, а на старшин-інвалідів представлення робиться ближньою військовою владою.

В обох випадках представлення надсилаються безпосередньо до Головної Мобілізаційно-Персональної Управи.

Примітка: на забитих старшин представлення робляться на підставі документів чи особистих показань командирів частин.

16. Термін вислуги на рангу таким старшинам за минулий час служби обчислюється на підставі дат реєстраційних карток по ступенях, визначених в арт. 29, розд. II цього положення, а з дня затвердження цього положення на підставі послужбових листів і по категоріях, визначених в арт. 39 розд. III цього положення.

17. Ті старшини, які вже чабули встановлений цим положенням термін на підвищення в наступну рангу, але ще в цю рангу не підвищені, коли будуть представлені до вищої ранги за бойові та надзвичайні відзначення—ранги підвищуються в порядку вислуги, а потім розглядаються представлення їх за бойові відзначення.

18. Нагороди рангами за організаційні та бойові відзначення, що були дані під час Української Держави, а також Української Народньої Республіки по день затвердження цього положення, рахувати як підвищення за вислугу термінів в рядковій військового часу, при чому:

а) коли старшинство в ранзі більше за старшинство, яке належить старшині за вислугу термінів по цьому положенню, то воно залишається,

б) коли старшинство менше,—то старшині надається старшинство згідно з цим положенням. Надання такого старшинства робиться в нагородному рядковій, по окремому в кожному випадкові представлений (арт. II) й оголошується в наказі війську.

Примітка: 1) К. „б“ не торкається тих нагород рангами за бойово-державні відзначення, які оголошені в наказі війську від 31 травня 6 р. під ч. 7.

2) Правила про розрахунок термінів вислуги на підвищення в наступні ранги старшин бувшої Галицької армії що перебувають нині на службі в армії У. Н. Р., будуть оголошені додатково після розбору матеріялу, наказів, правил, положень, існуюввших в означеній армії. Це не торкається ті старшин-галичан, які не були підвищені в наступні ранги й правилах бувшої Галицької армії, а лишилися по час розпаду останньої в тих самих рангах, в яких вони вступили до Галицької армії й в яких були порейменовані у відповідні Галицькі ранги.

19. При підвищенню в наступні ранги старшинство в останніх надається з дня вислуги термінів, визначених в цім положенні.

Примітка. 1. Для підвищення в ранги по цьому положенню за вихідні приймаються ті ранги й старшинство в них які будуть затвердженні наказом війську У. Н. Р. при залученні старшини на дійсну військову службу (наказ Головної

Управи 1920 р. ч. 41), на підставі дослідів і висновків регістраційних комісій.

2) При вступі на службу старшини залічуються в тих рангах в належним старшинством в них, на які вони придбали право до 12 лютого 1918 р. по законам російської служби (накази Військової Офіції 1918 р. ч.ч. 221 і 830) і по 17 листопада 1918 р. по законам австрійської служби.

3. Розв'язання ріжних непорозумінь і заяв про невикористування старшинами пільг по службі в бувших російській чи австрійській арміях по день демобілізації, себ то до 12 лютого 1918 р. російської й 18 листопада 1918 р. австрійської покладається на обов'язки Гонорових Рад; ці непорозуміння чи заяви передаються в Гонорові Ради Начальникам частин чи установ на висновок. В разі, коли заінтересована особа не буде задоволена рішенням Гонорової Ради, то все листування в приводу цього передається через Головну Мобілізаційно-Персональну Управу на висновок до Вищої Гонорової Ради.

4. Початком дійсної української військової служби для галичан старшин і козаків) рахується: в рядах С. С. не раніш 1 жовтня 1917 р. і в Галицькій армії—з дня опановання цією армією м. Львова, себ-то з 22 жовтня 1918 р. (до того служба рахується австрійською).

20. Ті старшини, яких представляється до підвищення в рангу за бойові та надзвичайні відзначення, виявлені ними до вислуги встановлених термінів в порядку військового часу, одержують старшинство в новій ранзі з дня відзначення, а коли вони служили в своїй ранзі до відзначення половину встановленого терміну, то в новій ранзі їм надається рік старшинства.

Примітка: старшинам, яких представляється до підвищення не за окремі бойові вчинки, а за загальні бойові відзначення, виявлені протягом де-якого часу, старшинство надається в новій ранзі з дня представлення.

21. За кожне поранення й контузію під час служби в армії У. Н. Р., держане старшиною в боях чи взагалі при бойових обставинах, надається один рік старшинства в останній ранзі, з яку старшину чи козака буде підвищено на підставі цього положення.

Примітка: 1. До нагородних листів додаються медичні посвідчення лікарів частин Української дієвої армії про поранення, засвідчені Командирами Окремих частин.

22. Надання старшинства робиться в загальному нагородному порядку.

23. Старшини, не вішановані своїм начальством до підвищення в наступну рангу по вислугі встановлених цим положенням термінів, підвищуються в цю рангу не раніш, як через пів року з дня вислуги. Таким старшинам старшинство в наступній ранзі надається з дня представлення.

24. Перервами в службі не рахується: а) перебування до дня затвердження даного положення чи після цього, в німецькому, австрійському, російському (совітському), польському, добровольчому (російському) та інших полонях, коли старшинами та козаки попали до нього при тяжких бойових обставинах і при неможливості уникнути полонення, а після повернення знову вступили до українського війська.

Примітка: 1. Перебування в полоні зараховується в термін вислуги в ранзі день за день.

2. Обставини полонення розглядає по проповіді Начальника, що робить представлення, Гонорова Рада в кожному окремому випадку. В нагородних листах на таких старшини повинно бути вказано: в якого й по який час перебував у полоні, а також прикладено посвідчення старшини, не менш двох, своєї частини—овідків факта полонення й перебування в полоні, або посвідчення відомих і поважних представників місцевої влади чи національних українських організацій.

б) звільнення з військової служби на підставі наказу Військової Офіції під Ч 327 від 16 червня 1918 р.

в) перебування в шпиталях на лікуванні з причини поранення чи хвороби та відпустки з тих же причин.

г) звільнення в заштат з причини скорочення штатів.

д) великі звільнення зі служби за часи У. Н. Р. і за скороченням штатів, коли звільнений негайно повернувся до війська по скасування розпоряджень про такі звільнення.

е) час перебування по-за дійсною військовою службою в тилу ворожих армій після 27 грудня 1919 р., як що перебуваючи там особа брала діяльну участь в організації влади в У. Н. Р. в тилу ворога й повстанчих проти ворогів Республіки організаціях.

Примітка: перерви, вказані в п.п. „б“, „в“, „г“, „д“ і „е“, враховуються в цей вислуги на підставі посвідчень двох старшин, що займають посади не нижче від командира куреня й посвідчень від місцевих українських організацій.

25. Ті з урядовців, які, маючи вже урядові ранги, заступали на фронті муштрові старшинські посади, можуть бути при своєму бажанні підвищенні в першу старшинську рангу по правилах підвищення в порядку військового часу, але-ж обов'язково певинні після переходу армії на положення спокійного часу витримати іспит в обсязі скороченого теоретичного курсу юнацької школи.

В разі вони не побажають підвищення до першої старшинської ранги, то підвищуються до наступної урядової ранги на підставі положення про підвищення в рангах урядовців У. Н. Р. в порядку військового часу.

26. Для збільшення авторитету старшин і поновлення їх теоретичного знання по керуванню частинами, обов'язковою умовою для підви-

щення в наступну рангу поручників і сотників ставиться проходження сотених і булавних курсів по особливому програмі, який має бути розроблений в найближчий час Головним Управлінням Генерального Штабу.

Примітка: Ті старшини, які будуть підвищені в рангу сотника й підполковника до улаштування зазначених курсів, повинні бути командировані для проходження їх в ближчому майбутньому по розпорядженню командирів дивізій; надалі-ж до кожного представлення про підвищення в рангу сотника чи підполковника повинна бути прикладена посвідка про проходження цих курсів.

27. Козаки, які будуть підвищені до ранги хорунжого, згідно в цим положенням, аби в майбутньому мали змогу зрівнятися у відповідній теоретичній підготовці зо всіма старшинами, повинні після переходу армії на положення спокійного часу обов'язково пройти в перший же рік хоть скорочений курс юнацької школи.

РОЗДІЛ II.

Правила підвищення в ранги старшин та козаків за минулий час.

28. Минулим часом рахується час до дня затвердження цього положення.

29. Підвищення старшин і козаків за минулий час в порядку військового часу поділяється на два ступіння, в залежності від того, в яких частинах чи військових установах підвищуемий старшина чи козак фактично ніс дійсну військову службу під час боротьби за У. Н. Р.

30. До 1-го ступіння належать ті особи, які перебували на службі в складі виключно муштрових дієвих частин (окремих сотень та курнів, а також полків, бригад, дивізій, корпусів, груп, армій) і перебувавши в німецькому й австрійському полоні, лише в тою умовою, що вони входили в склад сірожупанної та синьожупанної дивізій і мають посвідку про свою організаційно-культурну працю в полоні від українських організацій чи від відомих діячів, які звзють їх по полону.

Всі ці особи підвищуються до наступної ранги по 1-й категорії зазначених в арт. 89 цього положення правил.

31. До 2-го ступіння належать ті особи, які перебували на службі в складі виключно немустрових частин, (окремих сотень та курнів, а також полків, бригад, дивізій, корпусів, груп, армій,) в різних тилових штабах, управліннях, установах та інституційних військової офіції, у всіх науково-військових установах і центральних установах військової офіції, а також перебувавши в німецькому, австрійському, більшовицькому, польському, добровольчому та инш. полоні і в складі різних закордонних військових місій та закордонних командировах.

Всі ці особи підвищуються до наступної ранги по 2-й категорії зазначених в арт. 39 цього положення правил.

Примітка: 1. Право підвищення по тій чи иншій категорії оиреділяється так: у кого більша половина служби по 1-му ступінню, тому розрахунок робиться по 1-й категорії розд.ла III, а у кого більша половина служби по 2 му ступінню, тому розрахунок робиться по 2-й категорії того ж III розд.ла цього положення.

2 На перебуванвших в полонях необхідно додавати до нагородних листів посвідчення, вимогаемі в прим. 2 до п. „а“ арт. 24.

32. Коли не буде можливости точно встановити числа, коли почалась або скінчилась служба в тій чи иншій частині, береться під увагу перше число місяця (наприклад: „ . . . з січня 1918 р. по липень 1919 р. . . . рахувати: з 1 січня 1918 р. по 1 липня 1919 р.).

33. Підстаршини, юнаки, які не скінчили юнацьких шкіл, і козаки, що заступали старшинські посади, можуть бути вшановані підвищенням за минулий час (а саме: до дня затвердження цього положення) в старшинську рангу на таких умовах:

а) ті, що заступали старшинські посади на протязі не менш як два повних роки: муштрові—в рангу хорунжого з одним роком старшинства з дня затвердження цього положення, а немустрові—в рангу хорунжого зі старшинством з дня підвищення.

б) ті, що заступали старшинські посади на протязі не менш як один рік: муштрові—в рангу хорунжого зі старшинством з дня підвищення, а немустрові—в рангу хорунжого без 1 року старшинства в день затвердження цього положення.

Примітка: Для підвищення таких осіб, окрім вшанування прямого начальства, починаючи з командира сестні потрібно ще присуд загального зібрання старшин окремої частини про згоду прийаття представляемого до свого товариства.

34. Зазначені в 33 арт. підстаршини, юнаки й козаки, які будуть підвищені на підставі цього положення в рангу хорунжого, повинні скінчити скорочений курс юнацької школи при переході армії на стан мирного часу, як це зазначено в арт. 27 розд. I цього положення.

35. Обрахунок термінів вислуги на дійсній українській військовій службі робиться з 9 травня 1917 р., згідно з арт. 2 розд. I цього положення, вся-ж діяльність воєків Української служби до того терміну нагороджується згідно зі статутами орденів „Республіки“ й „Визволення“ а також згідно з арт. 47—53 розд. IV цього положення про підвищення за бойові та надзвичайні відзначення.

36. Всім старшинам за минулу службу в Українському війську по день затвердження цього положення надається один рік старшинства-

в останній ранзі, хоч би вони й не прослужили двох повних років в українському війську згідно з арт. 2 розд. I цього положення.

37. За поранення й контузію надається один рік старшинства в ранзі згідно з арт. 21 розд. I цього положення; на увагу приймаються лише поранення з 8-го березня 1917 р. при умові представлення відповідних документів.

38. Розрахунок старшинства й підвищення в ранги за минулий час, а саме по день затвердження цього положення, робиться згідно з правилами, зазначеними в розд. I цього положення, й згідно з правилами підвищення в порядкувійськового часу, зазначеними в розд. III цього положення.

Р О З Д І Л І І І.

Правила підвищення в ранги старшин та козаків в порядкувійськового часу.

39. Підвищення старшин в наступні ранги й козаків в старшинські ранги в порядкувійськового часу переводиться по трьох категоріях в залежності від того, хто в якій частині перебуває на дійсній військовій службі або яку займає посаду.

40. Частини армії й посади, що до визначених в арт. 39 категорій, поділяються так:

До 1-ї к а т е г о р і ї належать: 1) дієво-бойові частини всіх найменувань на позиції, 2) командуючі дієвими арміями, фронтами, групами, корпусами, дивізіями, бригадами, 3) старшини оперативних частин та служби звязку різних польових частин штабів дієвої армії,) бойово-польотні частини авіаційних отрядів.

До 2-ї к а т е г о р і ї належать: штаби дієвих армій, фронтів, груп, корпусів, дивізії і бригад всіх найменувань (за винятком старшин оперативних частин та служби звязку) в їх позапозиційними установами;) недієві муштрові частини всіх найменувань; 3) різні польові та тилові установи й інституції дієвої армії й взагалі всі ті військові організації, які самі не ведуть боїв і не беруть безпосередньої участі;) технічно-господарчі частини авіаційних отрядів, автоколонн й т. н.

До 3-ї к а т е г о р і ї належать: 1) сталі центральні установи Військового Міністерства, 2) військово-наукові установи всіх розрядів; 3) місцеві адміністративно й залізнично-військові установи; 4) різні тилові штаби, управління, установи, інституції, військові з'єднання й організації всіх найменувань, які не входять в склад дієвої армії і 5) поповні в неволю до ворога.

41. При переводі старшин та козаків на службу в частині одної категорії до частин іншої категорії, вони механічно зі зміною служби

переходять в вищу категорію й користуються правами цієї категорії на вислугу. Такий перехід з одної частини до іншої зазначається згідно з відповідними наказами в послугових листах старшин та козаків.

Підвищення козаків в рангу підхорунжого.

42. Козаки, які вступають старшинську посаду на протязі не менш як: по 1-й кат.—4 м сяці, по 2-й кат.— 8 міс. і по 3-й кат.— 12 місяців підвищуються в рангу підхорунжого владою командирів дивізії чи рівних з ними начальників.

Підвищення підстаршин та козаків в старшинську рангу.

43. Підстаршини й козаки, які перебувають в армії на дійсній військовій службі й будуть вшановані своїм прямим начальством до нагороди старшинською рангою, підвищуються в порядку військового часу в рангу хорунжого:

По 1-й категорії: ті, які вступають старшинську посаду не менш як шість місяців.

По 2-й категорії: ті, які вступають старшинську посаду на протязі не менш як один рік.

По 3-й категорії: ті, які вступають старшинську посаду на протязі не менш як півтора року.

Підвищення молодшої старшини.

44. Молодша старшина підвищується в ранзі в порядку військового часу так:

По 1-й категорії:

Хорунж—в рангу поручника,—по вислугі в ранзі одного року.

Поручники—в рангу сотника,—по вислугі в ранзі двох років, перебування не менш як шість місяців в дівах частинах на фронті, перебування на дійсній військовій службі не менш як 3 роки й проходження курсів сотенних командирів.

По 2-й категорії:

Хорунжі—в рангу поручника,—по вислугі в ранзі 1½ року й при умові командування чотою не менш як шість місяців.

Поручники—в рангу сотника,—по вислугі в ранзі 2½ років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 4 роки, командування чотою або сотнею не менш як 9 місяців чи вступання військово-адміністративної посади не нижче від VIII кл. на протязі 9 міс. і по проходженню курсів сотенних командирів.

По 3-й категорії:

Хорунжі—в рангу поручника,—по вислугі в ранзі 2 років і вступання військово-адміністративної посади не нижче від VIII кл. на протязі 9 місяців.

Поручники—в рангу сотника—по вислuzі в ранзі 3 років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 5 років і заступання військово-адміністративної посади не нижче від VIII кл. на протязі 12 місяців і по проходженню курсів сотенних командирів.

Підвищення в ранги булавної старшини.

45. Булавна старшина підвищується в ранги в порядку військового часу так:

По 1-й категорії:

Сотники—в рангу підполковника,—по вислuzі в ранзі 3 років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 6 років, командування сотнею або неокремим курінем не менш як 6 місяців і проходження булавних курсів.

Підполковники—в рангу полковника,—по вислuzі в ранзі 3 років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 9 років і прокомандування курінем на протязі 8 місяців.

По 2-й категорії.

Сотники—в рангу підполковника,—по вислuzі в ранзі 3¹/₂ років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 7¹/₂ років, командування сотнею 12 місяців або заступання військово-адміністративної посади не нижче від VII кл. на протязі 12 міс. і проходження булавних курсів.

Підполковники—в рангу полковника,—по вислuzі в ранзі 3¹/₂ років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 11 років, командування курінем 16 міс. або заступання військово-адміністративної посади не нижче від VI кл. на протязі 15 міс.

По 3-й категорії:

Сотники—в рангу підполковника,—по вислuzі в ранзі 4 років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 9 років і заступання військово-адміністративної посади не нижче від VII кл. на протязі 8 міс. і проходження булавних курсів.

Підполковники—в рангу полковника,—по вислuzі в ранзі 4 років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 13 років, заступання військово-адміністративної посади не нижче від VI кл. на протязі 24 міс.

Примітка: Проходження сотенних і булавних курсів буде вимагатись після встановлення цих курсів.

Підвищення в рангу генеральної старшини.

46. В генеральні ранги в порядку військового часу підвищуються:

По 1-й категорії:

Полковники—в рангу генерал хорунжого,—по вислuzі в ранзі 4 років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 13 років, за ідзначення, на вільну відповідну посаду.

Генерал-хорунжі—в рангу генерал-поручника,—по вислугі в ранзі 4 років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 17 років за відзначення, на вільну відповідну посаду.

Генерал-поручники—в рангу генерал-полковника,—по вислугі в ранзі 4 років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 20 років, за відзначення, на вільну відповідну посаду.

По 2-й категорії:

Полковники—в рангу генерал-хорунжого,—по вислугі в ранзі 4¹/₂ років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 15¹/₂ років за відзначення, на вільну відповідну посаду.

Генерал-хорунжі—в рангу генерал-поручника,—по вислугі в ранзі 4¹/₂ років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 20 років, за відзначення, на вільну відповідну посаду.

Генерал-поручники—в рангу генерал-полковника,—по вислугі в ранзі 4¹/₂ років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 24¹/₂ років, за відзначення, на вільну відповідну посаду.

По 3-й категорії:

Полковники—в рангу генерал-хорунжого,—по вислугі в ранзі 5 років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 18 років, за відзначення, на вільну відповідну посаду.

Генерал-хорунжі—в рангу генерал-поручника,—по вислугі в ранзі 5 років, перебування на дійсній військовій службі не менше як 23 роки, за відзначення, на відповідну вільну посаду.

Генерал-поручники—в рангу генерал-полковника,—по вислугі в ранзі 5 років, перебування на дійсній військовій службі не менш як 28 років, за відзначення, на вільну відповідну посаду.

Примітка: 1. Старшини й козаки, зазначені в арт. 40—41 можуть мати не менш як 2 роки дійсної української військової служби, аби мати право на підвищення по цьому положенню.

2. В особливих випадках термін загальної військової служби може бути зменшений не більш як на 1 рік, але по окремому представленню на погляд Головного Отамана Війск У. Н. Р.

РОЗДІЛ ІV.

Правила підвищення в ранги старшин та козаків за бойові й надзвичайні відзначення.

47. За бойові та надзвичайні відзначення старшини й козаки можуть бути підвищені в рангах виключно в нагородному порядку, або команді й в розглядом представлень в Генеролах Радах.

48. Підвищення в наступні ранги за бойові та надзвичайні небойові відзначення старшин та козаків робиться за ті відзначення, які зазначені в статутах орденів „Визволення“ й „Республіка“, зі старшинством з дня підвищення.

Примітка: підвищення в рангу чи наддання старшинства при одержанні того чи іншого ордена робиться автоматично, згідно з правилами статута, одночасно з нагородженням орденом.

49. Для підвищення в наступну рангу старшин і козаків за бойові відзначення не потрібно визначеної вислуги в ранзі й на дійсній службі.

50. Старшини й козаки, які мають вищу ступінь ордена „Республіка“, але по обставинам своєї служби не можуть бути нагороджені орденом „Визволення“ можуть бути за надзвичайні відзначення представлені по команді своїм безпосереднім начальством до нагороди наступною рангою без огляду на вислугу визначених термінів в ранзі й на дійсній службі. Кожен такий кандидат повинен знову відповідати не менш як трьом п. п. умов вилжених нижче цього, а саме:

1) участь в бойовій та адмін стративно-організаційній праці в українському війську, починаючи з 8 березня 1917 р.

2) участь в організаційній праці по формуванню українського війська, як на терені України, так і під час перебування в німецькому та інш. полоні.

3) участь в боротьбі з більшовиками в кінці 1917 і на початку 1918 р.

4) участь в повстанні проти гетьманату в кінці 1918 року.

5) участь в боротьбі з московськими більшовиками літом 1919 р.

6) участь в боротьбі з московськими добровольцями в кінці 1919 р.

7) участь в боротьбі на тилах добровольчої та більшовицької московських армій в зимній період 1919—1920 р. р.

8) участь в боротьбі проти більшовиків на протязі війни в березня місяця 1920 р. до скінчення війни.

Примітка: При нагороді рангою, згідно з арт. 48 старшинство надається з дня підвищення.

51. Старшини й козаки, що виконують старшинські обов'язки на старшинських посадах, незалежно від їх ранги й підвищення в порядку військового часу тричі поранені в період визвольної боротьби, себ то з 8 березня 1917 р., підвищуються в наступні ранги зі старшинством з дня останнього поранення.

Примітка: До нагородного листа мають бути прикладені медичні свідоцтва про поранення нагороджуемого.

52. З огляду на те, що полковники й генеральна старшина можуть бути підвищені в наступні ранги виключно за відзначення й при виконанні відповідних умов, вони за надзвичайні й бойові відзначення мо-

жуть бути підвищені в наступні ранги й раніш вслуги зазначених в розд. III термінів у попередній ранзі й на дійсній військовій службі, але кожний раз виключно в погляді Головного Отамана війська У. Н. Р.

53. Представлення до підвищення в ранги старшин та козаків за надзвичайні небойові та бойові відзначення, робляться по команді безпосереднім начальником в представленням нагородного листа по додаваемій до цього форми в докладнішим описом заслуг і вчинків, за які старшина чи козак представляється до нагороди рангою.

РОЗДІЛ V.

Про гонорові ради.

54. Розгляд представлень начальників про підвищення підлеглих їм старшин та козаків в наступні ранги переводиться в Гонорових Радах трьох категорій: Дивізійних, Армійських та Вищій.

В Дивізійних Гонорових Радах розглядається представлення на козаків і молодшу старшину до сотника включно, що заступають посади до сотенного командира: в Армійській, — на булавну старшину, що заступає посади до командирів курнів, волків і відповідних їм поодвиць; — у Вищій Гоноровій Раді розглядається представлення на генеральну старшину, що заступає посади починаючи з командира бригади.

55. Гонорові Ради складаються: а) дивізійні — при штабах дівачих і запасних дивізій по одному виборному представникові від кожної бригади (пішої, гарматної), кінної та технічної частини та штаба бригади й двох старшин, призначаємих командиром дивізії; дивізійна для штабу армії, а також для всіх безпосередньо підлеглих штабу дівочої армії польових та інших устанів і частин — при штабі армії з 3-х виборних представників від штабу армії й по одному представникові від кожної з вищезазначених устанів та частин і двох представників, призначених командуючим армією.

Дивізійна для Військового Міністерства й Головного Управління Генерального Штабу й всіх безпосередньо підлеглих Головному Отаманові й Військовому Міністрові устанів та частин при головних і окремих управах — з одного виборного представника від головних управлінь та управ. одного виборного представника від кожної окремої управи й кожної з вищезазначених частин і устанів і трьох представників не призначенню Військового Міністра.

б) Армійська Гонорова Рада при штабі армії для всіх частин дівочої армії — по одному виборному представникові з булавної старшини від дивізії й 3-х полковників по призначенню командуючого армією; відповідна Гонорова Рада для Військового Міністерства й Головного Управління Генерального Штабу й всіх безпосередньо підлеглих Голов-

тому Отаманові й Військовому Міністрові установ та частин при Військо-
вому Міністрові—по одному виборному представникові в булавної стар-
шини від кожної головної управи та управління й 2-х представників по-
призначенню Військового Міністра;

в) Для осіб, які займають посади командира бригади, начальника
штабу дивізії, начальника штабу армії, командира дивізії й тих осіб,
що займають посади IV кл. й вище. утворюється Вища Гонорова Рада
з шости членів, з яких два по виборі Генеральної Старшини дієвої
армії, один по виборі Генеральної Старшини Центральних Військових
Установ, один по призначенню командуючого дієвою армією, один по при-
значенню Військового Міністра—всі з затвердження Головного Отамана.
Всклад членів Вищої Гонорової Ради обирається й призначається лише гене-
ральна старшина.

56 Гонорові Ради скликаються в міру потреби з погляду й наказу:
Вища Гонорова Рада й Гонорова Рада Військового Міністерства—Вій-
ськового Міністра, Арміїська—Командуючого Армією й Дивізійні—ко-
мандирів дивізій.

57. До складу Гонорових Рад обирається членів зі складу старшин всіх
частин чи установ на загальному зібранню старшин таємним голосуванням.

58. Кандидати на членів Гонорової Ради повинні прослужити в
частині чи установі, від якої їх обирають, не менш 4 місяців.

59. Гонорові Ради мають право кооптації необхідних для справи
членів від частин чи установ з правом дорадчого голосу.

60 Члени Гонорової Ради обирають таємним голосуванням Голову
Ради, після чого приступають до розгляду всіх доручених їм справ.

61. Функції Гонорових Рад полягають в тому, що:

1) вони розглядають представлення до підвищення в ранги стар-
шин та козаків, по пропозиції начальників, які скликають Раду, в'ясо-
вують ці представлення, роблять висновки, ухвалюють представлення
до дальшого руху, пропонують подати додаткові пояснення та доку-
менти, відхиляють незадовольняючі представлення.

2) Остаточно розв'язують питання ще до дальшої української вій-
ськової служби тих старшин, які перейшли з ворожих українській дер-
жавності армії (арт. 3 і 4 розд. I).

Примітка: постановою може бути три: а) представити до
усунення зі служб як підозрілий з погляду Української На-
родньої Республіки й шкодливий елемент, б) рахувати при-
командированим на де-який час для іспиту, в) представити до
залічення на дійсну українську службу, в'ясовуючи його ран-
гу. В цьому разі йому надаються всі права службовців укра-
їнського війська. Таким же чином розглядається пропозиція
про прийом на дійсну українську службу старшин чи козаків
які перебувають до частин.

3) В'ясовують обставини, при яких представляемий до підвищення старшина понав до ворожого полону, базуючись на документальних даних, а також поясненнях, виявляють поводження цих осіб в полоні з боку національно-державного й військового.

62. Гонорові Ради в своїй праці мусять керуватись цим положенням, статутами про нагороду орденами, наказами Головної Управи Військ У. Н. Р. під Ч. Ч. 41, 49 і 202 і Головної Команди Ч. 014. При винесенню постанов Ради повинні приймати до уваги попередні служби освіти, старшинство в ранзі, участь в походах, орган запійну здібність, національно-державну певність, виховання, дисциплінованість, здатність до служби й т. и. розглядаючи кожного кандидата окремо й пам'ятаючи, що вшанування до нагороди може виходити від прямого начальника й функції Ради обмежуються лише розглядом представлення згідно з арт. 61 цього положення.

63. Оскарження ухвал Гонорових Рад особам, персонально зацікавленими, розв'язує Вища Гонорова Рада, постанови якої затверджуються по представленню Військового Міністра Головним Отаманом Військ У. Н. Р. і оголошуються в наказах Війську У. Н. Р.

64. Гонорові Рада подають свої висновки тому начальникові, який їх скликав, в письмовій формі.

В. о. Військового Міністра Генштабу

Генерал-поручик *Галкин*.

Начальник Персональної Управи Військового

Міністерства, Полковник *Удовиченко*.

З оригіналом згідно:

Начальник похідної Канцелярії

Військового Міністерства при

Ставці Голов. Отамана Підполковник *Садоський*.

*Додаток до III розділу Положення
про підвищення в рангах старшин і
козаків в порядку військового часу.*

ТАБЛИЦЯ

розрахунку термінів вислуги й умов, яким мусять відповідати старшини та козаки, підвищуючі в рангах в порядку військового часу.

3 якої в яку рангу підвищується.	1-ша к а т е г о р і я.		Умови, яким му- сить відповідати підвищуваний.
	Термін вислуги в попередн. ранзі.	Термін вислуги на дійсн. службі.	
Козаки—в підхорунжі . . . . . (арт. 42-й.)	—	—	Заступати старшинську посаду на протязі не менш як 4 місяці.
Підстаршина й козаки—в хорунжі. (арт. 43-й.)	—	—	Заступати старшинську посаду не менш як 6 місяців.
Хорунжі—в поручники . . . . . (арт. 44-й.)	1	—	
Поручники—в сотники . . . . . (арт. 44-й.)	2	3	Пробути не менш як 6 місяців дієвих частинах на фронті й проход- ження курсів сотенних командирів.
Сотники—в підполковники . . . . . (арт. 45-й.)	3	6	Командувати сотнею або меокре- ним курінем не менш як 6 місяців і проходження булавних курсів.
Підполковники—в полковники . . . . . (арт. 45-й.)	3	9	Командувати курінем на протязі 8 місяців.
Полковники—в генерал-хорунжі . . . . . (арт. 46-й.)	4	13	За відзначення, на вільну відпо- відну посаду.
Генерал-хорунжі в генерал-поручн. (арт. 46-й.)	4	17	Т о ж.
Генерал-поручники в генерал-полк. (арт. 46-й.)	4	20	Т о ж.

2-га категорія.		3-тя категорія.		ПРИМІТКА.	
Термін вислуги в попередн. ранзі.	Термін вислуги на дійсн. службі.	Термін вислуги в попередн. ранзі.	Термін вислуги на дійсн. службі.		
		Умови, яким му- сять відповідати підвищувемий.		Умови, яким му- сять відповідати підвищувемий.	
—	—	Заступати старшин- ську посаду на протязі не менш як 8 місяців.	—	—	Підвищую- ться владою Команд. див. чи рівними ім начальни- ками.
—	—	Заступати старшин- ську посаду не менш як 1 рік.	—	—	
1 ^{1/2}	—	Командувати четою не менш як 6 місяців.	2	—	Заступати військово- адміністративні посади не нижче від VIII кл. на протязі 9 місяців.
2 ^{1/2}	4	Командувати четою або сотнею не менш як 9 місяців, чи заступати військово-адмін. ст. поса- ди не нижче VIII класи на протязі 9 міс і проход- ження курсів сотен, ком	3	5	Заступати військово- адмініст. посади не ниж- че від VIII кл на про- тязі 12 міс. і проход- ження курсів сотенних командирів.
3 ^{1/2}	7 ^{1/2}	Командувати сотнею 12 міс. або заступати вій- ськово-адмініст. посади не нижче від VII кл. на протязі 12 міс. і проход- ження булавних курсів.	4	9	Заступати військово- адмініст. посади не ниж- че від VII кл. на протязі 18 місяців і проход- ження булавних курсів.
3 ^{1/2}	11	Командувати курінем 16 міс. або заступати військово-адмініст. пе- сади не нижче від VI кл. на протязі 15 міс.	4	13	Заступати військово- адміністративні посади не нижче від VI кл. на протязі 24 місяців.
1 ^{1/2}	15 ^{1/2}	За відзначення, на відповідну вільну по- саду.	5	18	За відзначення, на вільну відповідну по- саду.
4 ^{1/2}	20	Т е ж.	5	23	Т е ж.
4 ^{1/2}	24 ^{1/2}	Т е ж.	5	28	Т е ж.

До арт. 46-го.

Примітка 1. Старшини й козаки, зазначені в цій таблиці, мусять мати не менш як 2 роки дійсної Української військової служби, щоб мати право на підвищення по цьому положенню.

Примітка 2. В особливих випадках, термін загальної військової служби може бути зменшений не більш як на 1 рік, але по окремому представленню на погляд Головного Отамана Військ У. Н. Р.

*Додаток до арт. II Положення
про підвищення в ранги старшин та
козаків в порядку військового часу.*

Нагородний лист

**Такого-то курія (бригади, дивізії, чи инш. частини або уста-
юви) на такого-то старшину (юсада, ранга, призвіще та імя).**

<ol style="list-style-type: none"> 1. Посада, ранга, прізвище, ім'я, по батькові й якої віри. 2. Коли зарахований на дійсну Українську службу. 3. З якого часу на посаді. 4. З якого часу на дійсній військовій службі. 5. Які має нагороди за українську службу. 6. Чи був під слідством і судом і чим скінчилась справа. 7. Які додатки прикладаються до нагородного листа.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коли, до якої частини, на яку посаду, в якій ранзі вступив на українську службу. 2. Дальніше проходження служби до дня представлення з зазначенням, в яких частинах, на яких посадах і з якого й по який час.	<p>Розрахунок мінів вислуги рангу, на яку ставляється бав право.</p>
<p>Командир курія, Підполковник</p> <p>Ч. ....</p> <p>..... дня 1930 р.</p> <p>Д. армія.</p> <p>Ад'ютант курія, Поручник</p>		

<p>Власноручний висновок начальника, який робить представлення до підвищення в наступну рангу.</p>	<p>ВИСНОВОК ВИЩИХ НАЧАЛЬНИКІВ.</p>		
	<p>Командира бригади або особи рівної йому по владі.</p>	<p>Командира дивізії або особи рівної йому по владі.</p>	<p>Командуючого армією або особи рівної йому чи вищої по владі.</p>
<p> </p>	<p> </p>	<p> </p>	<p> </p>

Висновок відповідної Гонорової Ради, в якій мусить бути зазначено: чи ухвалює Рада представлення, чи ні й в останнім разі з яких причин.

Помітки в Головній Мобілізаційно-Персональній Управі.

